

Summary. The first locality of *Helleborus purpurascens* (Ranunculaceae) in the Beskid Niski Mts.

The paper reports the first locality of *Helleborus purpurascens* in the Beskid Niski Mts. The status of the population is unclear – it could be of natural origin, but it could also be a relic of cultivation, as it grows in an abandoned village on the edge of deciduous forest and a former orchard. Seventeen specimens were found. A phytosociological relevé from the site is presented.

LITERATURA

- BABAI D., MOLNÁR Á. & MOLNÁR A. 2014. „Ahogy gondozza, úgy veszi hasznát” Hagyományos ökológiai tudás és gazdálkodás Gyimesben / Traditional ecological knowledge and land use in Gyimes (Eastern Carpathians). s. 173. MTA, Budapest – Vácrátót.
- BOCHENEK P. 1998. Uwagi o rozmieszczeniu *Helleborus purpurascens* (Ranunculaceae) w Bieszczadach Zachodnich (Karpaty Wschodnie). – *Fragmenta Floristica et Geobotanica Series Polonica* 5: 89–99.
- BUTURĂ V. 1979. Enciclopedie de etnobotanică românească. s. 282. Editura Științifică și Enciclopedică, Bukareszt.
- FUTÁK J. & BERTOVIÁ L. (red.) 1982. Flóra Slovenska. III. s. 606. SAV, Bratislava.
- MITKA J. & MICHALIK S. 2008. Ciemiernik czerwony (C. purpurowy) *Helleborus purpurascens* Waldst. & Kit. – W: Z. MIREK & H. PIĘKOŚ-MIRKOWA (red.), Czerwona księga Karpat polskich. Rośliny naczyniowe, s. 89–91. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- MITKA J., MICHALIK S. & BOCHENEK P. 2014. *Helleborus purpurascens* Waldst. et Kit. Ciemiernik czerwony. – W: R. KAŹMIERCZAKOWA, K. ZARZYCKI & Z. MIREK (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wydanie III uaktualnione i rozszerzone, s. 155–157. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Dz. U. z 2013 r. poz. 627, z późn. zm.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Czerwona lista roślin naczyniowych w Polsce. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Czerwona lista roślin i grzybów Polski, s. 9–20. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

MARTA KOSTKA, ul. Emaus 6/11, 30-201 Kraków; e-mail: marta@qf.com.pl

ŁUKASZ ŁUCZAJ, Zakład Botaniki, Instytut Biotechnologii Stosowanej i Nauk Podstawowych w Weryni, Uniwersytet Rzeszowski, Werynia 502, 36-100 Kolbuszowa; e-mail: lukasz.luczaj@interia.pl

Przyjęto do druku: 29.04.2015 r.

Nowe stanowiska *Amanita strobiliformis* (Fungi, Agaricales) na Pomorzu

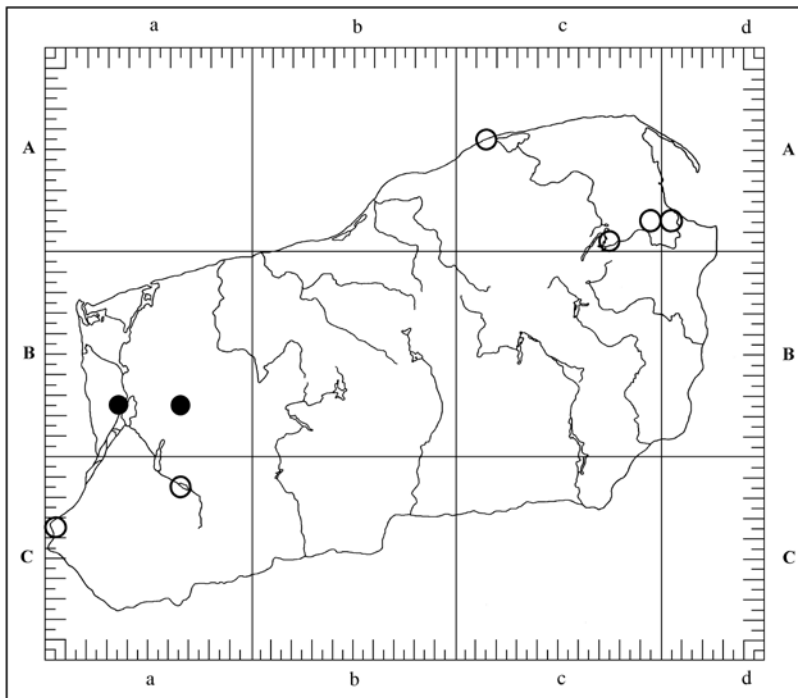
Amanita strobiliformis (Paulet ex Vittad.) Bertill. (muchomor szyszgowaty) to ciepłolubny i wapieniolubny gatunek muchomora, który tworzy mikoryzę z różnymi gatunkami drzew, m.in. *Acer* spp., *Betula* spp., *Fagus* spp., *Quercus* spp., *Picea* spp., *Pinus* spp., *Thuja* spp.

i *Tilia* spp. Występuje w lasach liściastych i liściasto-iglastych, ale spotkać go można również na terenach antropogenicznych – w parkach i na trawnikach miejskich, w ogrodach botanicznych. Owocniki pojawiają się od czerwca do października (BREITENBACH & KRÄNZLIN 1995; WOJEWODA 2003; LEGON i in. 2009; FRIEDRICH 2013).

Amanita strobiliformis znany jest m.in. z Europy, Azji i Ameryki Północnej. W Europie notowany jest często tylko w południowych regionach, natomiast jego północny zasięg obejmuje południową Skandynawię, do 60° szerokości geograficznej (MICHAEL i in. 1987; FRIEDRICH 2013).

W Polsce jest gatunkiem rzadkim i umieszczony został na czerwonej liście grzybów w kategorii R – rzadkie (WOJEWODA & ŁAWRYNOWICZ 2006). Znajduje się także na „czerwonych listach” grzybów m.in. w Belgii (KESTEMONT 2010; kategoria – wymierający), Danii (WIND & PHIL 2004; kategoria VU – narażony), w północnych Niemczech, m.in. w Brandenburgii (BENKERT 1993; kategoria R – rzadki) i Meklemburgii (KREISEL 1992; kategoria 4) oraz w Szwecji (GÄRDENFORS 2010; kategoria VU – narażony).

W Polsce odnotowano dotychczas 22 stanowiska tego gatunku, w tym osiem na Pomorzu. Mapę rozmieszczenia oraz pełny wykaz stanowisk podaje FRIEDRICH (2013). Na dwa nowe (Ryc. 1), nie opisane do tej pory stanowiska *Amanita strobiliformis*, natrafiono w parku pałacowym w Małkocinie i na terenie miasta Szczecin.

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Amanita strobiliformis* na Pomorzu w siatce kwadratów ATPOL (WOJEWODA 2000): ● – nowe stanowiska, ○ – stanowiska znane dotychczas

Fig. 1. Distribution of *Amanita strobiliformis* in the Pomeranian Region in the ATPOL grid square (WOJEWODA 2000): ● – new localities, ○ – localities know before

Stanowisko w Małkocinie (kwadrat ATPOL Ba-76) – zlokalizowane jest w parku, położonym wokół dawnych zabudowań pałacowych, w których obecnie mieści się Centrum Edukacji Środowiskowej Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego. Pałac wraz z parkiem, znajduje się w niewielkiej miejscowości Małkocin, położonej ok. 9 km na N od Stargardu Szczecińskiego i ok. 36 km na E od Szczecina. We wschodniej części parku znajduje się „sztuczna wyspa” (punkt widokowy z drewnianym tarasem) otoczona przez staw, której zbocza porastają *Carpinus betulus* L., *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. i *Salix* sp. We wrześniu 2008 r. zebrano tu jeden owocnik muchomora szyszkowatego, który rósł pod *Carpinus betulus* (leg. et det. J. Kwiatkowska) (KWIATKOWSKA 2010).

Stanowisko w Szczecinie (kwadrat ATPOL Ba-73) – znajduje się przy ul. Felczaka 3c (obok budynku Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego). Grzyb odnotowany został w dwóch miejscach: w pasie zieleni, między budynkiem a wewnętrznym parkingiem oraz na trawniku, położonym za ogrodzeniem terenu Wydziału, od strony ulicy Felczaka. Owocniki *Amanita strobiliformis* rosły pod *Betula pendula* Roth i *Tilia cordata* Mill. W 2012 r. teren przy parkingu uporządkowano, wysypano korę i nasadzono ozdobne krzewy m.in. *Rhododendron* sp., *Berberis* sp., *Cotoneaster* sp. Po raz pierwszy owocniki muchomora szyszkowatego obserwowano tu we wrześniu 2013 r. (leg. et det. M. Stasińska & J. Kwiatkowska). Ponownie pojawiły się one w tym miejscu we wrześniu i październiku 2014 r. Ponadto we wrześniu 2014 r. stwierdzono muchomora szyszkowatego na trawniku, od strony ulicy Felczaka. Łącznie w latach 2013–2014 na omawianym terenie znaleziono 9 owocników muchomora szyszkowatego.

Dwa nowe, opisane tu stanowiska *Amanita strobiliformis* mają charakter antropogeniczny, podobnie jak większość, bo aż siedem z dziesięciu, stwierdzonych do tej pory na Pomorzu miejsc jego występowania. Również z analizy rozmieszczenia tego gatunku w Polsce (FRIEDRICH 2013) wynika, iż większość odnotowanych dotychczas stanowisk znajduje się w parkach, ogrodach botanicznych czy na trawnikach miejskich.

Zebrane okazy znajdują się w Zielniku Katedry Botaniki i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Szczecińskiego (SZUB-F).

Podziękowania. Serdecznie dziękuję Pani dr hab. Małgorzacie Stasińskiej, prof. US, za zebranie i oznaczenie owocników *Amanita strobiliformis* rosnących przy budynku Wydziału Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego.

Summary. New localities of *Amanita strobiliformis* (Fungi, Agaricales) in the Pomerania Region. *Amanita strobiliformis* (Paulet ex Vittad.) Bertill is a rare species, and included in “red list” of fungi, in Poland. Two new localities of this fungus are reported in this paper. In 2008, it was found in Małkocin, in the park (ATPOL grid square Ba-76). The second locality was discovered in Szczecin, at the building of the Faculty of Biology, University of Szczecin (ATPOL grid square Ba-73) in 2013. Both stands of *A. strobiliformis* are anthropogenic.

LITERATURA

BENKERT D. (ed.). 1993. Rote liste: Grosspilze (Makromyzetten). – W: Rote Liste: gefährdete Farn- und Blütenpflanzen, Algen und Pilze im Land Brandenburg, s. 107–188. Ministerium für Umwelt, Naturschutz und Raumordnung des Landes Brandenburg.

- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (red.). 1995. Fungi of Switzerland. 4: Agarics (2nd Part). *Entolomataceae, Pluteaceae, Amanitaceae, Agaricaceae, Coprinaceae, Strophariaceae*. s. 368. Verlag Mykologia. Luzern, Switzerland.
- FRIEDRICH S. 2013. The occurrence of *Amanita strobiliformis* (Paulet ex Vittad.) Bertill. in Szczecin and its distribution in Poland. – *Acta Mycologica* **48**(1): 123–131.
- GÄRDENFORS U. (red.). 2010. The 2010 Red List of Swedish Species. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- KESTEMONT B. 2010. A red list of Belgian threatened species. Statistics Belgium, Brussels.
- KREISEL H. 1992. Rote Liste der gefährdeten Grosspilze Mecklenburg – Vorpommerns. Greifswald.
- KWIATKOWSKA J. 2010. Macromycetes Parku w Małkocinie (Pomorze Zachodnie). s. iii + 72. Mskr. Pracy magisterskiej, Wydział Biologii Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- LEGON N. W., HENRICI A., ROBERTS P. J., SPOONER B. M. & WATLING R. 2009. Checklist of the British and Irish Basidiomycota, 4th update of the printed version published 2005. [http:// www.basidiochecklist.info/](http://www.basidiochecklist.info/)
- MICHAEL E., HENNING B. & KREISEL H. 1987. Handbuch für Pilzfreunde. Band III. Blätterpilze – Hellblätter und Leistlinge. s. 484. VEB Gustav Fischer Verlag Jena.
- WIND P. & PIHL S. (red.). 2004. The Danish Red List. The National Environmental Research Institute, Aarhus University.
- WOJEWODA W. (red.). 2000. Atlas of the geographical distribution of fungi in Poland. **1**. s. 61. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- WOJEWODA W. 2003. Checklist of Polish larger Basidiomycetes. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **7**, s. 812. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- WOJEWODA W. & ŁAWRYNOWICZ M. 2006. Czerwona lista grzybów wielkoowocnikowych w Polsce. – W: Z. MIREK, Z. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Czerwona lista roślin i grzybów Polski, s. 53–70. Instytut Botaniki PAN im. W. Szafera, Kraków.

JUSTYNA KWIATKOWSKA, *Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Szczeciński, Felczaka 3c, 71-412 Szczecin, Polska; e-mail: jmlynarczykowska@gmail.com*

Przyjęto do druku: 04.05.2015 r.

Błędne rozpoznanie *Tozzia alpina* subsp. *carpatica* (Scrophulariaceae) na stanowisku w Beskidzie Śląskim

W 2011 r. błędnie zidentyfikowano nowe stanowisko *Tozzia alpina* subsp. *carpatica* w Beskidzie Śląskim (WIKI i in. 2014). Ze względu na wątpliwości dotyczące fenologii kwitnienia oraz niewielki udział gatunków żywicielskich półpasożytniczej tocji, w 2014 r. dokonano ponownego oznaczenia zebranego materiału. Okazało się, że osobniki uznane wcześniej za *T. alpina* subsp. *carpatica* w rzeczywistości reprezentują bardzo podobny gatunek *Mimulus moschatus* Douglas ex Lindl., który jest antropofitem pochodzącym z Ameryki Północnej (PIĘKOŚ 1972; BEARDSLEY i in. 2004).

Mimulus moschatus, podobnie jak *Tozzia alpina* subsp. *carpatica*, posiada żółtą koronę z dwudzielną wargą górną i trójdzielną wargą dolną. Dodatkowo u obu gatunków gardziel